

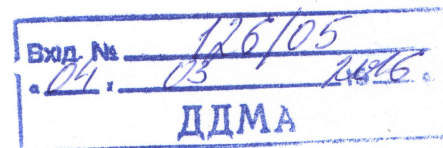
У спеціалізовану вчену раду Д 12.105.03 у
Донбаській державній машинобудівній
академії Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ)

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
ПОЛЗІКОВОЇ Ганни Володимирівни
«Механізми податкового менеджменту в умовах кризи»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами.

Неефективність вітчизняного оподаткування, складність та незрозумілість системи оподаткування, нестабільність податкового законодавства визначає несприятливий стан податкового інституціонального середовища в країні. Це обумовлює низький рівень податкової культури та добровільної сплати податків, значний обсяг тіньового сектору економіки. В сучасних кризових умовах негативний тиск на податкові відносини спричиняє скорочення ВВП, тривала девальвація національної грошової одиниці, зростання безробіття та інфляції, а також соціальної напруги в суспільстві. Інституціональними завданнями реформування податкової системи України є заміна адміністративно-командних підходів до управління оподаткуванням ефективними механізмами податкового менеджменту, які ґрунтуються на партнерських стосунках між платниками податків і державою через усвідомлення їх об'єктивного взаємозв'язку в процесі розподілу та перерозподілу отриманих доходів. Тому від наукового обґрунтування управлінських рішень у сфері податкового менеджменту залежить збалансованість державних і місцевих фінансів, добробут громадян та соціально-економічне становище в державі.

За окреслених вище обставин дисертація Ползікової Г. В. є своєчасною, відповідною основним заходам реалізації і завданням Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», а також Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Дисертацію виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Міністерства освіти і науки України за темою «Використання обліково-аналітичної інформації в управлінні економічними процесами», у межах якої автором запропоновано інструментарій аналітичного забезпечення податкового менеджменту, а також Донбаської державної машинобудівної академії за держбюджетною темою «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макро- та мікрорівні», у рамках якої автором визначено специфіку механізмів податкового менеджменту на різних економічних рівнях. Це підтверджує актуальність теми дослідження, говорить про її важливість та значимість, орієнтацію на забезпечення ефективного податкового менеджменту у системі антикризового розвитку національної економіки.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Науково-прикладну спрямованість даної дисертації зумовила мета дослідження, що полягає в розробці теоретичних положень, методичних основ і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи. Послідовність розв'язання автором поставлених у дисертації наукових, методичних та прикладних завдань логічно відображена змістом роботи.

Достовірність отриманих наукових результатів забезпечена застосуванням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. У роботі використано такі методи: системний підхід – для

обґрунтування концептуальних положень удосконалення механізмів податкового менеджменту; збалансована система показників – для оцінки ефективності державного податкового менеджменту; економіко-математичного моделювання – для оцінки класу ризику платника податків; етапізація – для диференціації механізмів податкового менеджменту за етапами життєвого циклу кризи податкового інституційного середовища; нормативний – для обґрунтування пропозицій по забезпеченню фіскальної прозорості відповідно до вітчизняних і міжнародних стандартів; трендовий аналіз – для формалізації динаміки податкових надходжень до бюджету; кореляційно-регресійний аналіз – для оцінки взаємозв'язку показників податкової політики із макроекономічними показниками, прогнозування – для визначення фіскальних ризиків у майбутніх податкових періодах.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, офіційні статистичні й інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби, Державного Казначейства України, Національного банку України, дані фінансової і податкової звітності суб'єктів господарювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретичних і методичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи.

У дисертації удосконалено дефініцію «механізми податкового менеджменту в умовах кризи», перевагою якої над існуючими є: по-перше, використання положень теорії суспільного вибору, відповідність концепціям реформування державного податкового органу як сервісної служби і демократизації відносин із платниками податків; по-друге, чітке співвідношення понять «податкова політика», «податковий менеджмент», «податкове адміністрування» (стор. 36-69).

Використавши системний підхід, автор побудував класифікацію видів податкового менеджменту за такими ознаками: рівень, часова перспектива цілей та завдань, спосіб формування доходів бюджетів, час здійснення, форма

реалізації, важелі впливу (стор. 12-35).

Важливе значення має акцент здобувача на стратегічні механізми державного податкового менеджменту (стор. 148-153). Міжнародним стандартам фіскальної прозорості відповідає пропозиція щодо зміщення акцентів системи цілей із забезпечення виконання планових показників податкових надходжень до бюджету на мінімізацію чистого податкового розриву. На сценарному підході ґрунтуються рекомендації з побудови довгострокових прогнозів щодо податкових надходжень та звітів про фіскальні ризики.

У дисертації удосконалено інструментарій регіонального податкового менеджменту, суб'єктами якого є спроможні територіальні громади, а метою – фінансове забезпечення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (стор. 98-109, 154-157).

Науковим доробком автора є диференціація механізмів податкового менеджменту в умовах кризи, яку формалізовано суміщеною матрицею за етапами життєвого циклу підприємства та етапами життєвого циклу кризи податкового інституційного середовища. Ідентифікація фази кризи дозволяє обрати найбільш ефективні механізми податкового менеджменту та швидко адаптуватися до негативних змін зовнішнього і внутрішнього середовища платника податків (стор. 110-128, 131-140).

У дисертації розвинуто методичний підхід до визначення класу ризику платника податків на підставі врахування двох критеріїв – ймовірності втрат податкових надходжень та ймовірності існування ризику. На відміну від існуючого підходу, який виділяє групи ризику на основі фактологічних історичних даних, пропонується носити предикативний характер і дозволяє більш точно врахувати особливості платників податків (стор. 141-147).

Збалансовану систему показників вдало адаптовано для оцінки ефективності податкового менеджменту як багаторівневої системи у розрізі окремих складових (фінанси; клієнти; бізнес-процеси; персонал), за якими визначено чіткі критерії оцінки (стор. 70-71, 73-97).

Результатом синтезу вимог керівництва по статистиці державних фінансів Міжнародного валютного фонду і інституціональних особливостей вітчизняної податкової системи стали пропозиції з розбудови бюджетної класифікації в частині податків на власність, доходів від власності, а також внесків на соціальні потреби (стор. 158-168).

3. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Теоретична цінність результатів дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з питань удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи і визначають інструменти адаптації міжнародних стандартів фіскальної прозорості та статистики державного сектора до вітчизняної практики.

Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, викладені у дисертації, доведені до рівня практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи і впроваджені у практику діяльності Головного управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області, Державної податкової інспекції у Жовтневому районі м. Дніпропетровська, ТОВ «ВО «Завод безалкогольних напоїв», ТОВ «СТРОЙТРЕСТ 10, ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод», а також у навчальний процес ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Міністерства освіти і науки України.

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Результати дослідження опубліковано у восьми наукових працях, серед яких: шість – статті у спеціалізованих фахових виданнях з економіки (у т.ч.

три входять до наукометричних баз даних), дві – матеріали доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій – 3,9 ум.-друк. арк., особисто авторові належить 3,4 ум.-друк. арк.

В опублікованих працях здобувача повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. З огляду на це - апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, передбачених Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота викладена на 264 сторінках, у тому числі містить 25 таблиць та 17 рисунків. Список використаних літературних джерел становить 220 найменувань.

Дисертацію написано в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій автора у дисертаційній роботі.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи в цілому достатній рівень обґрунтування теоретичних положень, розробки методичних підходів та практичних рекомендацій з удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи, необхідно відмітити, що деякі положення дисертації є дискусійними, або потребують доопрацювання.

1. У третьому положенні наукової новизни у розділі «удосконалено»

йдеться про квазіфіскальні операції і квазіфіскальні податки (стор. 8-9). Однак, аналітична оцінка їх існування дана лише на прикладі неподаткових надходжень до Державного бюджету України від НБУ (стор. 83, 89). Потребує уточнення думка здобувача щодо існування інших квазіфіскальних операцій і квазіфіскальних податків у національній економіці.

2. У першому положенні наукової новизни у розділі «дістало подальшого розвитку» (стор. 9) автор виділяє етапи життєвого циклу підприємства та етапи життєвого циклу кризи податкового інституційного середовища. У рамках апробації теоретичних положень у п.3.1 ідентифікацію етапу життєвого циклу ТОВ «СТРОЙТРЕСТ 10» проведено на основі розрахунків, наведених у табл. 3.4. Натомість, виділення фази «настання кризи» податкового інституційного середовища (стор. 138) не має жодних аргументів.

3. Окрім заявленої у назві дисертації лексичної конструкції «податковий менеджмент в умовах кризи», здобувач активно оперує терміном «антикризовий» в усіх розділах дисертації: теоретичному (стор. 21, 67, 69), аналітичному (стор. 81), рекомендаційному (стор. 131-133). Потребує уточнення погляд автора на співвідношення понять «податковий менеджмент в умовах кризи» та «антикризовий податковий менеджмент».

4. Не зовсім вдалою є формалізація взаємозв'язку між податковими ризиками, податковою політикою і податковим менеджментом, представлена на рис. 1.2 (стор. 32), оскільки він ставить у відповідність податкові ризики стратегічному менеджменту, а податкову політику – оперативному. Натомість усі види податкового менеджменту, виділені за часовим обрієм, реалізують цілі і завдання податкової політики з урахуванням існуючих податкових ризиків.

5. У табл. 1.4 (стор. 60-61) наведено систему індикаторів ефективності податкового менеджменту. На жаль, автор обмежився теоретичним викладенням матеріалу без відповідних розрахунків.

6. Не зрозумілим є методичний підхід до визначення оцінок у балах у

табл. 2.4 щодо збалансованої системи показників, адаптованої до оцінки ефективності податкового менеджменту (стор. 93-97), у табл. 2.11 щодо оцінки ефективності корпоративного податкового менеджменту (стор. 127-128).

7. На рис. 3.4 наведено податкові важелі формування спроможних територіальних громад (стор. 156). Доцільно було би навести відповідні розрахунки, які би дозволили кількісно у абсолютному вимірі визначити вплив цих важелів на формування податкових надходжень до бюджетів спроможних територіальних громад

Висловлені зауваження і зазначені недоліки несуттєво знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Ползікової Ганни Володимирівни.

7. Загальний висновок.

Дисертаційну роботу Ползікової Ганни Володимирівни «Механізми податкового менеджменту в умовах кризи» можна визнати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальну наукову проблему децентралізації фінансів, формування ризикоорієнтованих підходів до адміністрування податків, а також забезпечення фіскальної прозорості та ефективності.

Дисертація Ползікової Г. В. за змістом й якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Вибрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; задачі дисертаційної роботи в цілому реалізовано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом.

Таким чином, дисертаційна робота на тему „Механізми податкового менеджменту в умовах кризи” відповідає вимогам, встановленим пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор **Ползікова Ганна Володимирівна** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових ринків
Національного університету

державної податкової служби України

О.М. Воронкова

